

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 355.233.22:378.147

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15039197>

Методичні підходи до формування навичок безпечного поводження зі зброєю та викладання вогневої підготовки здобувачам вищої освіти

Луценко Ірина Миколаївна

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри,
Університет митної справи та фінансів,
49000, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4,
<https://orcid.org/0000-0001-9259-8203>

Нестеренко Олександр Миколайович

старший викладач, Університет митної справи та фінансів,
49000, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4,
<https://orcid.org/0000-0002-3866-7463>

Черевко Світлана Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцент, Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара, 49000, м. Дніпро, пр. Науки, 72
<https://orcid.org/0000-0003-3129-6599>

Кондратенко Вікторія Володимирівна

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Університет митної справи та фінансів,
49000, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4
<https://orcid.org/0000-0002-9056-5851>

Черевко Анатолій Дмитрович

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів,

49000, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4

<https://orcid.org/0000-0002-1743-0547>

Прийнято: 06.03.2025 | Опубліковано: 17.03.2025

***Анотація.** Стаття присвячена питанню дослідження процесів формування навичок безпечного поводження зі зброєю та викладання вогневої підготовки студентам вищих навчальних закладів. Визначено ключові компоненти навчального процесу, які сприяють підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, а також розроблено рекомендації щодо вдосконалення методик викладання вогневої підготовки. У дослідженні використано такі методи: аналіз та узагальнення наукових джерел, порівняльний аналіз освітніх програм, спостереження за навчальним процесом, моделювання тактичних ситуацій та оцінка ефективності підготовки студентів у сфері безпечного поводження зі зброєю. Дослідження показало, що формування навичок безпечного поводження зі зброєю має багаторівневу структуру, яка включає мотиваційний, емоційний, правовий, безпековий та технічний компоненти. Ефективність навчального процесу значною мірою залежить від системного підходу, що передбачає поєднання теоретичних занять із практичними тренуваннями на полігонах, використанням симуляційних тренажерів та моделюванням реальних бойових ситуацій. Проаналізовано вплив психологічних факторів на результати стрілецької підготовки, зокрема рівень стресу, який впливає на точність стрільби, координацію рухів та швидкість ухвалення рішень. Використання спеціальних методик психологічної адаптації дозволяє знизити рівень страху перед застосуванням зброї та підвищити впевненість майбутніх фахівців у*

своїх діях. Доведено, що комплексна підготовка, яка поєднує вогневу, тактико-спеціальну та психологічну складові, є ключовим елементом формування висококваліфікованих кадрів у сфері безпеки. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення методології викладання вогневої підготовки, зокрема шляхом інтеграції інтерактивних освітніх технологій, збільшення кількості практичних занять та впровадження новітніх засобів тренування, що імітують реальні бойові умови. Запропоновано адаптувати навчальні програми до сучасних викликів у сфері безпеки та правоохоронної діяльності, що дозволить підвищити рівень готовності студентів до виконання завдань із забезпечення правопорядку.

***Ключові слова:** методика навчання, тактико-спеціальні навички, психологічна стійкість, безпекова компетентність, стрілецька майстерність, професійна адаптація.*

Methodological approaches to developing safe weapon handling skills and teaching firearms training to higher education students

Lutsenko Iryna

PhD, Docent, Head of Department Physical Training and Special Training,
University of Customs and Finance,
2/4, Volodymyr Vernadskyi str., Dnipro, 49000,
<https://orcid.org/0000-0001-9259-8203>

Nesterenko Oleksandr

Senior Lecturer,
University of Customs and Finance,
2/4, Volodymyr Vernadskyi str., Dnipro, 49000,
<https://orcid.org/0000-0002-3866-7463>

Cherevko Svitlana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Oles Honchar Dnipro National University,
72, Nauky Ave, Dnipro, 49000,
<https://orcid.org/0000-0003-3129-6599>

Kondratenko Viktoriia

PhD, Docent, Head of Department Physical Training and Special Training
University of Customs and Finance,
2/4, Volodymyr Vernadskyi str., Dnipro, 49000,
<https://orcid.org/0000-0002-9056-5851>

Cherevko Anatolii

Senior Lecturer,
University of Customs and Finance,
2/4, Volodymyr Vernadskyi str., Dnipro, 49000,
<https://orcid.org/0000-0002-1743-0547>

***Abstract.** The article is devoted to the issue of studying the processes of forming safe weapons handling skills and teaching firearms training to students of higher educational institutions. The key components of the educational process that contribute to increasing the level of professional training of future specialists are identified, and recommendations are also developed for improving the methods of teaching firearms training. The following methods were used in the study: analysis and generalization of scientific sources, comparative analysis of educational programs, observation of the educational process, modeling of tactical situations and assessment of the effectiveness of student training in the field of safe weapons handling. The study showed that the formation of safe weapons handling skills has a multi-level structure, which includes motivational, emotional, legal, security and*

technical components. The effectiveness of the educational process largely depends on a systematic approach, which involves combining theoretical classes with practical training at training grounds, using simulation simulators and modeling real combat situations. The influence of psychological factors on the results of shooting training has been analyzed, in particular the level of stress, which affects the accuracy of shooting, coordination of movements and speed of decision-making. The use of special methods of psychological adaptation allows to reduce the level of fear of using weapons and increase the confidence of future specialists in their actions. It has been proven that comprehensive training, which combines fire, tactical-special and psychological components, is a key element in the formation of highly qualified personnel in the security sector. Recommendations have been developed to improve the methodology of teaching fire training, in particular by integrating interactive educational technologies, increasing the number of practical classes and introducing the latest training tools that simulate real combat conditions. It is proposed to adapt curricula to modern challenges in the field of security and law enforcement, which will increase the level of readiness of students to perform tasks in ensuring law and order.

Keywords: *teaching methodology, tactical and special skills, psychological resilience, security competence, marksmanship, professional adaptation.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена зростаючими викликами, з якими стикається сучасне суспільство, що вимагає якісної підготовки майбутніх фахівців у сфері безпеки та правопорядку. В умовах підвищеної загрози криміногенної ситуації, терористичних загроз та військових конфліктів особливого значення набуває формування у студентів вищих навчальних закладів міцних практичних навичок у сфері поводження зі зброєю. Адже здобувачі освіти, які надалі працюватимуть у правоохоронних структурах, військових підрозділах або інших організаціях, пов'язаних із

забезпеченням безпеки, мають бути готовими до ефективного реагування в умовах реальної небезпеки.

Опанування методик вогневої підготовки є не лише питанням професійної компетенції, а й важливим аспектом запобігання випадкам неправомірного використання вогнепальної зброї. Ситуації, в яких особа має приймати миттєві рішення щодо застосування зброї, супроводжуються значним психологічним навантаженням. Відтак, невпевненість або відсутність належної підготовки можуть призвести до фатальних наслідків, включаючи помилкове використання зброї, що загрожує життю як самого фахівця, так і оточення. Тому одним із ключових завдань освітнього процесу є підготовка студентів до реалістичних сценаріїв застосування зброї, формування у них миттєвої та виваженої реакції на небезпечні ситуації.

Додатковим чинником актуальності дослідження є необхідність оновлення підходів до викладання вогневої підготовки в закладах вищої освіти. Традиційні методики, що застосовуються для навчання стрільби та тактичним навичкам, не завжди відповідають сучасним викликам та рівню розвитку військових і правоохоронних технологій. У зв'язку з цим необхідним є удосконалення програм навчання, розробка інтерактивних підходів, використання симуляційних тренажерів, цифрових технологій та інших сучасних засобів моделювання бойових і екстремальних ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях таких дослідників, як Бодирєв Д., Завістовський О. [1], Воробець Х. [3], Наточій А., Болгаренко В. [11], розглядається питання врахування безпекових і фахових особливостей під час формування навичок володіння та застосування вогнепальної зброї. Автори підкреслюють важливість розвитку стресостійкості та адаптивності у курсантів та студентів, адже реальні ситуації, що передбачають застосування зброї, супроводжуються значними психологічними навантаженнями, які можуть впливати на швидкість та точність прийняття рішень.

Окрему увагу вчені приділяють організаційно-методичним аспектам викладання вогневої підготовки у закладах вищої освіти, які готують фахівців для правоохоронних органів і військових структур. У публікаціях Бондаренко В. [2], Рец В. [14], Шелест Ю., Найда В. [18] розглядаються питання вдосконалення педагогічних підходів до навчання, впровадження інноваційних технологій у підготовку студентів, а також підвищення ефективності навчальних програм через використання інтерактивних методів та симуляційних тренажерів. Вже покоління наукових досліджень також акцентує увагу на важливості комплексної підготовки майбутніх фахівців, що передбачає не лише освоєння техніки стрільби, а й формування вміння аналізувати ситуацію, приймати швидкі та обґрунтовані рішення, діяти в умовах підвищеного ризику. Так, у працях Геращенко О., Головацький О. [4], Ульянов О., Конєв О. [16] наголошується, що найбільш ефективним підходом до викладання вогневої підготовки є системний підхід, який поєднує теоретичні знання, практичні навички та психологічну стійкість, необхідну для застосування зброї у реальних умовах.

Загалом, аналіз наукових джерел свідчить про те, що питання формування навичок безпечного поводження зі зброєю та викладання вогневої підготовки здобувачам вищої освіти є надзвичайно важливим і потребує подальшого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість наукових досліджень, присвячених вогневій підготовці та професійній підготовці правоохоронців, проблема впровадження інноваційних методик у процес формування навичок безпечного поводження зі зброєю серед студентів вищих навчальних закладів залишається недостатньо вивченою. Відсутність системного підходу до психологічної адаптації курсантів до роботи зі зброєю, а також обмежене застосування сучасних симуляційних технологій у навчальному процесі не дають змоги

забезпечити достатній рівень готовності майбутніх фахівців до дій у стресових умовах та критичних ситуаціях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – обґрунтування методичних підходів направлених на формування навичок безпечного поводження зі зброєю та вдосконалення викладання вогневої підготовки здобувачам вищої освіти, які готуються до професійної діяльності у сфері безпеки та правоохоронної діяльності.

Завдання дослідження:

- здійснити спостереження за процесом навчання студентів, моделювання тактичних ситуацій та оцінити ефективність підготовки у сфері безпечного поводження зі зброєю;
- проаналізувати вплив стресу та інших психологічних чинників на результати стрілецької підготовки, зокрема на точність стрільби, координацію рухів і швидкість прийняття рішень;
- запропонувати методичні рекомендації щодо вдосконалення викладання вогневої підготовки, включаючи інтеграцію інтерактивних технологій, збільшення практичних занять, використання симуляційних тренажерів і адаптацію програм до сучасних викликів безпеки;
- довести необхідність поєднання вогневої, тактико-спеціальної та психологічної підготовки для формування висококваліфікованих кадрів, готових до виконання завдань із забезпечення правопорядку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування навичок безпечного поводження зі зброєю серед здобувачів вищої освіти є важливим аспектом їхньої професійної підготовки, адже це безпосередньо впливає на рівень безпеки як самих фахівців, так і оточення. Комплексна система підготовки дозволяє майбутнім спеціалістам бути готовими до різноманітних загроз та ситуацій, зокрема тих, що пов'язані з правопорушеннями, терористичними актами чи іншими небезпечними подіями. З точки зору наукового підходу до вивчення культури поводження зі зброєю, можна

виокремити кілька ключових компонентів, які формують цілісну систему підготовки майбутніх фахівців [6]:

1. Мотиваційний компонент. Здобувачі вищої освіти, які проходять навчання з вогневої підготовки, мають усвідомлювати, що володіння вогнепальною зброєю накладає на них велику відповідальність. Вони повинні не лише знати та виконувати всі заходи безпеки при поводженні зі зброєю, а й бути морально та психологічно готовими до її застосування у разі необхідності, керуючись при цьому чинним законодавством.

2. Емоційний компонент. Важливо, щоб майбутні фахівці мали сформоване почуття впевненості у власних навичках володіння зброєю, що сприятиме зниженню рівня стресу у кризових ситуаціях. Досвідчені користувачі, які вміють точно вражати ціль та чітко контролювати свої дії, зменшують ризик ведення хаотичної або неконтрольованої стрільби, що може призвести до нещасних випадків або серйозних юридичних наслідків.

3. Правовий компонент. Високий рівень правової обізнаності є невіддільною частиною якісної підготовки, оскільки недотримання законодавчих норм щодо використання зброї може призвести до серйозних порушень прав людини. Тому освітній процес має включати ретельне вивчення нормативних актів України, які регламентують правила поводження зі зброєю, порядок її застосування, а також відповідальність за можливі порушення.

4. Безпековий компонент. Оскільки вогнепальна зброя призначена для ураження цілей та може мати незворотні наслідки, категорично неприпустимим є допуск до неї осіб, які не володіють правилами безпечного поводження. Відповідно, у навчальному процесі необхідно забезпечити систематичну підготовку, яка включає суворе дотримання техніки безпеки, розуміння можливих ризиків та навички відповідального користування зброєю.

5. Технічний компонент. Майбутні фахівці повинні досконало знати матеріальну частину зброї, її технічні характеристики та особливості експлуатації, що є основою ефективного та безпечного використання [1, 13].

Згідно з чинними навчально-методичними комплексами, що застосовуються у сфері юридично-спеціальної освіти, формування навичок безпечного поводження зі зброєю відбувається на різних етапах навчання. Зокрема, освітні програми передбачають вивчення таких дисциплін, як адміністративна діяльність, основи правозастосування в екстремальних умовах, вогнева та тактико-спеціальна підготовка. На ранніх етапах навчання здобувачам освіти надається базова інформація про правові аспекти використання зброї та основи її застосування, що створює міцний фундамент для подальшого вдосконалення навичок [12].

Одним з провідних методичних підходів до навчання є поступовий перехід від теоретичного вивчення до практичного застосування навичок. Наприклад, на першому курсі здобувачі освіти розпочинають практичні тренування з використанням пневматичних пістолетів, що дозволяє їм розвинути базові навички поводження зі зброєю. Оскільки при стрільбі з такої зброї неможливо однозначно визначити, заряджена вона чи ні, у студентів з самого початку формується звичка сприймати будь-яку зброю як потенційно готову до використання. Для забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти навчальний процес варто структурувати за кількома ключовими напрямками, що сприяють ефективному формуванню навичок безпечного поводження зі зброєю та її правильного застосування у різних ситуаціях.

Вогнева підготовка є основою професійного навчання для осіб, які у майбутньому працюватимуть у правоохоронних органах, військових підрозділах чи інших структурах, що використовують вогнепальну зброю. Цей напрям передбачає не лише засвоєння теоретичних знань щодо характеристик та принципів функціонування різних зразків стрілецької зброї, а й розвиток практичних навичок безпечного поводження з нею. Важливо, щоб здобувачі

освіти вміли правильно заряджати та розряджати зброю, оперативно усувати можливі затримки під час стрільби, швидко змінювати магазини та контролювати точність ведення вогню в різних тактичних умовах. Для цього необхідні регулярні тренування на полігонах, де майбутні фахівці можуть вдосконалювати техніку стрільби та навички поводження зі зброєю у динамічних умовах [6].

Тактико-спеціальна підготовка включає вивчення методів ведення бою, координації дій у складі групи, а також застосування зброї у різних оперативно-тактичних ситуаціях. У цьому контексті особливе значення має навчання здобувачів вищої освіти правильній тактиці пересування у потенційно небезпечних умовах, входженню на об'єкти, розташуванню у зоні ведення вогню та координації спільних дій у складі підрозділу. Крім того, надзвичайно важливою складовою є моделювання ситуацій, пов'язаних із можливими загрозами нападу, терористичних актів або масових заворушень, що дозволяє студентам розвивати навички швидкого реагування, аналізу загроз та прийняття оптимальних рішень у реальному часі [14].

Фізична підготовка відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності майбутніх фахівців, адже для виконання службових обов'язків в умовах підвищеного ризику необхідна належна фізична витривалість, сила та спритність. Навчальні програми мають передбачати тренування, спрямовані на розвиток швидкості реакції, витривалості та здатності виконувати складні фізичні навантаження, що є необхідним для тривалого перебування в екстремальних умовах або протидії фізичному опору під час виконання завдань із забезпечення правопорядку. Також важливим аспектом є навчання основам рукопашного бою, що дозволяє здобувачам освіти діяти в ситуаціях, коли застосування вогнепальної зброї є недоцільним або неможливим [2].

Психологічна підготовка є неодмінною частиною професійного навчання та передбачає розвиток емоційної стійкості, стресостійкості та вміння швидко приймати рішення у критичних умовах. Використання зброї у

реальних ситуаціях нерідко супроводжується значним психологічним навантаженням, що може впливати на точність та доцільність прийнятих рішень. Тому навчальні програми мають включати тренінги, спрямовані на моделювання стресових ситуацій, роботу в умовах підвищеного тиску та формування здатності контролювати емоції, що є ключовим фактором у запобіганні невиправданого застосування сили.

Формування лідерських якостей та навичок командної роботи. Підготовка майбутніх фахівців має включати розвиток навичок координації та управління діями колективу в екстремальних ситуаціях. Особи, які володіють навичками ефективного лідерства, здатні організувати роботу команди таким чином, щоб вона діяла максимально ефективно та злагоджено під час виконання оперативних завдань. Важливо, щоб здобувачі освіти мали розвинене стратегічне мислення та могли швидко адаптуватися до змінних умов обставин.

Вогнева підготовка, як один з основних напрямів навчання, повинна охоплювати не лише засвоєння правил безпечного поводження зі зброєю, а й практичне відпрацювання дій у різних ситуаціях. Важливо, щоб здобувачі вищої освіти не лише знали правила експлуатації зброї, але й могли правильно оцінювати ситуацію, швидко приймати рішення та діяти відповідно до нормативних вимог. Знання технічних характеристик зброї, уміння проводити її обслуговування, а також використання сучасних технологій у навчальному процесі, таких як симуляційні тренажери або віртуальні полігони, можуть суттєво підвищити ефективність підготовки [8, с. 59].

Практичне відпрацювання навичок поводження зі зброєю є невід'ємною складовою якісної підготовки здобувачів вищої освіти, які в майбутньому можуть працювати у сфері безпеки та правоохоронній діяльності. Закріплення теоретичних знань потребує систематичного виконання спеціалізованих вправ, що сприяють вдосконаленню техніки стрільби, швидкості реакції,

точності пострілів, а також формуванню впевненості у використанні вогнепальної зброї в екстремальних ситуаціях.

Основні типи вправ, що застосовуються у вогневій підготовці, можна поділити на такі категорії:

1. Стрільба на точність. Ця група вправ спрямована на розвиток здатності вести прицільний вогонь по стаціонарних мішенях на значній відстані. Вправи дозволяють відпрацювати контроль над диханням, техніку прицілювання, стабільність хвату та рівномірність натискання на спусковий гачок. У реальних ситуаціях точна стрільба є вирішальним фактором, що визначає ефективність нейтралізації загрози, особливо коли необхідно знешкодити злочинця, не завдаючи шкоди випадковим особам [2].

2. Стрільба на швидкість. У цій категорії вправ акцент робиться на максимально швидкому застосуванні зброї в умовах ближнього бою. Майбутні фахівці вчаться швидко діставати зброю, миттєво визначати ціль, а також застосовувати різні техніки стрільби – як із двох рук, так і однією рукою. Ці вправи особливо важливі для підготовки до ситуацій, коли є обмежений час на реагування, і від швидкості дій залежить безпека оператора.

3. Стрільба по рухомих цілях. Ця складова підготовки спрямована на навчання здобувачів освіти вести вогонь по мішенях, що змінюють своє положення, що є особливо актуальним у динамічних оперативних ситуаціях. Використання тактичних прийомів дозволяє майбутнім спеціалістам навчитися швидко оцінювати траєкторію руху об'єкта, коригувати прицілювання та точно вражати ціль навіть у складних умовах.

4. Командна взаємодія при веденні вогню. Для ефективного виконання службових завдань необхідна не лише індивідуальна підготовка, а й навички спільних дій у складі групи. Тренування з координації стрілецьких груп дають змогу здобувачам освіти навчитися працювати в команді, розподіляти ролі та діяти у ситуаціях, що вимагають одночасного використання зброї кількома особами. Це особливо актуально для ситуацій, коли йдеться про

переслідування озброєних злочинців або забезпечення безпеки стратегічно важливих об'єктів [1, 13].

Будь-який освітній процес розпочинається з визначення найбільш ефективної методики навчання, яка має включати оптимальні методи, вправи та тренінги, спрямовані на формування необхідних навичок поведінки зі зброєю. Вогнева підготовка здобувачів вищої освіти передбачає не лише вивчення основ стрільби з різних видів вогнепальної зброї, що стоїть на озброєнні відповідних структур, а й освоєння методів ефективного її застосування [7, с. 101]. Важливим завданням викладачів є адаптація навчального процесу до індивідуальних особливостей кожного студента, використовуючи як сильні сторони самої зброї, так і фізичні та психологічні особливості майбутнього спеціаліста.

Одним із ключових аспектів навчання є формування стійких навичок безпечного використання зброї, що дозволяє запобігти випадковим пострілам та іншим потенційним загрозам для мирних громадян у разі виникнення кризової ситуації. Оскільки здобувачі освіти нерідко починають навчання без жодного попереднього досвіду поведінки зі зброєю, це вимагає впровадження спеціальних підходів, що дозволяють поступово розвинути необхідні навички.

Першим етапом у навчанні поведінки зі зброєю є освоєння базових принципів, які забезпечують ефективне виконання стрілецьких завдань. Одним із найважливіших компонентів початкової підготовки є техніка прицілювання, оскільки точність пострілів визначає не лише ефективність враження цілі, а й безпеку оточення.

Прицілювання є критично важливою складовою навчання, адже правильний прицільний вогонь значно зменшує ризики промахів, неконтрольованого застосування сили та випадкових втрат. Удосконалення цього уміння дозволяє забезпечити мінімізацію можливих загроз, адже один точний постріл у визначену ціль може запобігти ескалації конфлікту та

розвитку неконтрольованої стрілянини. Для цього здобувачі освіти проходять спеціальні тренування, які включають вправи на швидке та точне прицілювання, коригування техніки утримання зброї, а також розвиток вміння зберігати стійкість та контроль під час ведення вогню. Перед тим як студенти переходять до виконання вправ зі стрільби, вони повинні опанувати навички миттєвого фокусування на цілі та правильної постановки корпусу, що дозволяє їм забезпечити стабільність прицілювання та уникати неконтрольованих рухів під час виконання пострілів [5, с. 146-147].

В межах професійної підготовки здобувачі вищої освіти, які опановують вогневу підготовку, мають засвоїти широкий спектр навичок, що включають не лише безпосереднє володіння зброєю, а й уміння діяти у складних та динамічних умовах, зокрема в обмеженому просторі будівель та споруд, а також у ситуаціях, що вимагають захисту цивільного населення або стратегічно важливих об'єктів.

Одним із найважливіших завдань викладача чи інструктора з вогневої підготовки є навчання здобувачів освіти швидкому аналізу ситуації, прийняттю правильних рішень у критичних обставинах, а також ефективному використанню тактики групової взаємодії для досягнення поставленої мети. Ця складова підготовки є основою тактико-спеціального навчання, яке відіграє важливу роль у всебічній професійній підготовці майбутніх правоохоронців, військовослужбовців або інших фахівців, що працюватимуть зі зброєю.

Тактико-спеціальна підготовка спрямована на формування здатності миттєво реагувати на загрози, швидко оцінювати оперативну обстановку та адаптувати свої дії відповідно до ситуації. Вона включає вивчення та відпрацювання тактичних прийомів ближнього бою, способів нейтралізації зловмисників, а також розвиток навичок просторової орієнтації у невідомій місцевості або у приміщеннях з обмеженим оглядом. Основні цілі тактико-спеціальної підготовки наступні:

1) Розвиток здатності оперативного аналізувати ситуацію та приймати оптимальні рішення. Важливо, щоб здобувачі освіти вміли не лише оцінювати рівень загрози, а й миттєво визначати найбільш ефективний спосіб дій залежно від обставин, що склалися.

2) Відпрацювання групових тактичних дій під час виконання складних завдань. Особлива увага приділяється спільній роботі в складі тактичних груп під час затримання правопорушників, звільнення заручників або проведення спецоперацій у критичних умовах.

3) Формування навичок психологічної стійкості та здатності ефективно діяти в умовах стресу. Робота в екстремальних умовах, зокрема під час збройного зіткнення чи фізичного протистояння, вимагає високого емоційного самоконтролю, витримки та впевненості у своїх діях [10, с. 185].

Ключові елементи тактико-спеціальної підготовки виділимо як:

1) Тренування навичок затримання злочинців та захисту від нападу. У процесі навчання здобувачі освіти набувають умінь, необхідних для швидкої нейтралізації зловмисника, ефективного використання спецзасобів та контролю над ситуацією.

2) Відпрацювання роботи зі зброєю в умовах стресу. Це включає вправи, спрямовані на збереження точності стрільби, координації рухів та швидкості реакції навіть у складних умовах, коли час на ухвалення рішення вкрай обмежений.

3) Тренування на спеціалізованих навчальних полігонах. Використання тактичних майданчиків, що імітують реальні сценарії, дозволяє відпрацювати дії в умовах перестрілок, проникнення до будівель або затримання озброєних злочинців [4, 11].

Окрему увагу слід приділити принципу індивідуального підходу в навчальному процесі, оскільки кожен здобувач освіти має різний рівень фізичної підготовки, психологічної витривалості, координації рухів та професійного досвіду. Саме тому тренування повинні бути адаптовані до

особливостей кожного студента, що дозволяє досягти максимальної ефективності навчання. Проте навіть найвищий рівень особистої підготовки не гарантує успіху у виконанні складних оперативних завдань, якщо не враховується командна взаємодія [9]. Саме тому формування навичок групової роботи, взаємодії між учасниками тактичної групи та розподілу ролей є одним із пріоритетних напрямів тактико-спеціальної підготовки.

Авторський внесок полягає у розробці комплексної системи формування навичок безпечного поводження зі зброєю серед здобувачів вищої освіти, що охоплює мотиваційний, емоційний, правовий, безпековий та технічний компоненти. Запропоновано структурування навчального процесу за ключовими напрямками: вогнева, тактико-спеціальна, фізична та психологічна підготовка, з поступовим переходом від теоретичних основ до практичного відпрацювання. Особливу увагу приділено формуванню правової обізнаності, емоційної стійкості та технічної компетентності, що знижують ризики нещасних випадків і правопорушень. Розроблено методичний підхід із використанням пневматичної зброї на початкових етапах для розвитку базових навичок та звички відповідального ставлення до зброї, що забезпечує ефективну професійну підготовку майбутніх фахівців у сфері безпеки.

Висновки. У результаті проведеного дослідження виявлено, що формування навичок безпечного поводження зі зброєю та викладання вогневої підготовки здобувачам вищої освіти є багатокомпонентним процесом, який вимагає інтегрованого підходу до розвитку теоретичних знань, практичних навичок, психологічної стійкості та тактико-спеціальної підготовки.

Досліджено, що ефективне засвоєння дисципліни вогневої підготовки неможливе без поєднання індивідуальної та командної роботи, що сприяє підвищенню рівня ситуаційної обізнаності, швидкості прийняття рішень та адаптації до змінних умов виконання завдань. Проаналізовано, що значний вплив на результати стрілецької підготовки мають психофізіологічні фактори, зокрема рівень стресу, реакція нервової системи на застосування зброї та

рівень психологічної стійкості. Встановлено, що недосвідчені стрільці на перших етапах навчання часто демонструють знижену точність стрільби через неконтрольовані фізіологічні реакції, такі як підвищена частота серцевих скорочень, тремтіння рук та порушення координації рухів.

Оцінено, що впровадження спеціальних методів психологічної адаптації, зокрема тренування в умовах змодельованих стресових ситуацій, дозволяє значно зменшити рівень страху перед використанням зброї та підвищити рівень професійної впевненості. Особливу ефективність у цьому напрямку показали методики використання реалістичних тренувальних середовищ, включаючи симуляційні манекени та персоналізовані мішені. Обґрунтовано, що комплексна підготовка, яка поєднує вогневу, тактико-спеціальну та психологічну підготовку, є необхідною умовою для якісного формування професійних навичок майбутніх фахівців. Вона дозволяє не тільки забезпечити належний рівень технічного володіння зброєю, а й навчити курсантів діяти злагоджено у складі групи, оцінювати потенційні загрози та ухвалювати виважені рішення у критичних ситуаціях.

Запропоновано удосконалити методики вогневої підготовки шляхом систематичного підвищення рівня складності практичних завдань, розширення спектра сценаріїв навчання та активного використання командних вправ, що імітують ситуації реального бойового зіткнення або оперативних заходів. Також акцентовано увагу на необхідності постійної корекції навчальної програми відповідно до змін у сфері безпеки, правового регулювання використання зброї та розвитку новітніх технологій у галузі військово-правоохоронної підготовки.

Список використаних джерел

1. Бодирєв Д. А., Завістовський О. Д. Оптимізація методів проведення занять з вогневої підготовки курсантів Національної поліції України в умовах обмеженої видимості. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне*

правознавство». 2023. С. 358-261. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.57>.

2. Бондаренко В.В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с.

3. Воробець Х.О. Використання новітніх методик під час викладання дисципліни «Вогнева підготовка» у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ*. Харків : ХНУВС, 2019. 364 с. С. 316–318.

4. Геращенко О. С., Головацький О. О. Особливості формування навичок влучної стрільби у здобувачів вищої освіти навчальних закладів із специфічними умовами навчання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 47–51. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-45>

5. Зеленський Є. С., Задорожня Р. В., Фісун Н. О. Використання інтерактивних методів навчання під час проведення практичних занять з вогневої підготовки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 80, ч. 2. С. 144–148. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.2.21>.

6. Казначеев Д. Г., Волков Ю. М. Особливості ідеомоторного тренування під час вогневої підготовки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 491–494. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/102>

7. Конєв О. Ю., Геращенко О. С. Удосконалення методики навчання вогневої підготовки здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання та цивільних осіб в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 99–104. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.18>

8. Лопаєва О., Бойко О. Система підготовки поліцейських в Україні та закордонний досвід. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2023. Том 2. № 2. С. 56–62. DOI: 10.46299/j.isjel.20230202.07.
9. Македон В. В. Дослідження процесів забезпечення соціальної відповідальності у провідних моделях корпоративного управління. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки*. Вип. 126. Харків : ХНТУСГ, 2012. С. 198–206.
10. Мельник І. М., Канюка В. Є., Богайчук В. І. Основи володіння зброєю та вогневої підготовки студентів спеціальності «Правоохоронна діяльність» з використанням елементів снайпінгу. *Наукові записки. Серія: Право*. 2023. № 14. С. 183–186. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-14-183-186>
11. Наточій А. Д., Болгаренко В. М. Вогнева підготовка та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів: взаємозв'язок та взаємозалежність. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 3. С. 64–72. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.64>
12. Наумов Н., Лопаєва О. Методика вивчення вогневої підготовки у закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-6\(24\)-582-587](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-6(24)-582-587)
13. Пестрецов О.В. Удосконалення професійної компетентності майбутніх фахівців Державної кримінально-виконавчої служби України у контексті підвищення рівня навичок управління вогнем. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2023. № 1 (10). С. 174–186. DOI: 10.32755/sjeducation.2023.01.174
14. Рец В.В. Роль занять з вогневої підготовки у професійній підготовці майбутніх поліцейських. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. Харків. нац. ун-т внутр. справ*. Харків : ХНУВС, 2018. 246 с. С. 220–222

15. Тимофєєв В., Дусяк О., Крисько В. Вогнева підготовка курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №6. С. 372–376. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.63>

16. Ульянов О. І., Конєв О. Ю. Теоретико-методологічні засади удосконалення викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 191–198. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.3-46>.

17. Чабаненко Ю. С., Мельник О. М. Удосконалення методики проведення практичних занять з дисципліни «Вогнева підготовка» у майбутніх працівників правоохоронних органів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 559–562. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/138>

18. Шелест Ю.Д., Найда В. О. Актуальні питання вдосконалення вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. Харків, 2022. 281 с.